

Rozdział I. Europejskie prawo konsumenckie

Obowiązujące w Polsce prawo konsumenckie jest następstwem przystąpienia do Unii Europejskiej. Spowodowało ono konieczność recepcji prawa europejskiego. W obszarze uregulowań konsumenckich państwa członkowskie zobowiązane są do realizacji określanych przez prawodawcę europejskiego celów za pomocą aktów prawa wewnętrznego. Podstawowe znaczenie w tym zakresie mają dyrektywy unijne.

Podstawę normatywną wydawania dyrektyw stanowi art. 288 TFUE¹. Zgodnie z jego brzmieniem, w celu wykonywania kompetencji Unii instytucje przyjmują rozporządzenia, dyrektywy, decyzje, zalecenia i opinie. Dyrektywa wiąże każde państwo członkowskie, do którego jest kierowana, w odniesieniu do rezultatu, który ma być osiągnięty, pozostawia jednak organom krajowym swobodę wyboru formy i środków. Cechą charakterystyczną dyrektyw jest więc to, że adresowane są one do państw członkowskich Unii Europejskiej. Państwa członkowskie przyjmują wszelkie środki prawa krajowego niezbędne do wprowadzenia w życie prawnie wiążących aktów Unii (art. 291 ust. 1 TFUE). Aby ułatwić państwom członkowskim zadanie, w treści dyrektyw konsumenckich część prawodawcza poprzedzona jest zwykle obszernym wstępem, wyjaśniającym przesłanki uchwalenia danej dyrektywy oraz pożądaną kierunek wykładni jej postanowień.

Zgodnie ze stanowiskiem Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, także wykładnia przepisów prawa wewnętrznego państw członkowskich winna być realizowana zgodnie z celem dyrektyw². W procesie implementacji prawa europejskiego powinny zatem uczestniczyć także organy stosujące prawo – sądy i organy administracji. Oznacza to jakościową różnicę w porównaniu do implementacji rozumianej jako uchwalenie analogicznych do dyrektywy przepisów prawa wewnętrznego. Może mieć to także doniosłe znaczenie dla takich stosun-

¹ Dawniej art. 249 TWE.

² Por. wyr. ETS z 10.4.1984 r., 14/83 w sprawie *Sabine von Colson i Elisabeth Kamann v. Land Nordrhein-Westfalen*, ECR 1984, s. 1819 oraz wyr. ETS z 13.11.1990 r., C-106/89 w sprawie *Marleasing SA v. La Comercial Internacional de Alimentación SA*, ECR 1990, s. I-04135.

ków prawnych z udziałem konsumentów, które nie dotyczą obszarów regulowanych przez prawo unijne.

Wraz z postępującymi procesami integracyjnymi w Unii Europejskiej prawo konsumenckie stało się autonomiczną dziedziną, która wymagała wprowadzenia różnych nowych regulacji. Europejskie prawo konsumenckie, jak była o tym mowa, składa się w zasadniczej mierze z dyrektyw. Ich implementacja dokonywana jest z uwzględnieniem pełnej treści, z poszanowaniem realiów prawnych, ekonomicznych oraz społeczno-kulturowych krajowych, a także unijnych³.

Analiza poszczególnych europejskich dyrektyw konsumenckich – w tym w szczególności dyrektywy 99/44 – pokazuje, że prawodawca unijny kładzie coraz większy nacisk na problematykę konsumencką⁴. W dyrektywach konsumenckich preferowana jest zasada minimalnej harmonizacji. Państwa członkowskie mają jednak możliwość wprowadzania rozwiązań bardziej restrykcyjnych. Według *E. Łętowskiej*⁵, strategia w zakresie polityki konsumenckiej koncentruje się przede wszystkim na zapewnieniu rzeczywiście wysokiego poziomu ochrony konsumenta na całym wspólnym rynku, a ponadto na rzeczywiście efektywnej realizacji praw konsumentów. Strategia ta ma na celu m.in. eliminację różnych barier w handlu. Zauważyć można ponadto, że w europejskim prawie konsumenckim zaczyna nabierać coraz większego znaczenia zasada słuszności⁶.

Dyrektywa 99/44 nie tworzy kompleksowej regulacji sprzedaży konsumenckiej. Reguluje ona jedynie niektóre aspekty sprzedaży towarów konsumpcyjnych i związanych z tym gwarancji. W związku z tym, odpowiednie implementowane uregulowania dyrektywy powinny znaleźć miejsce w Kodeksie cywilnym. W uzasadnieniu do polskiej ustawy o sprzedaży konsumenckiej wskazano jednak na konieczność przeprowadzenia pogłębionych prac nad taką formą implementacji, co wymaga z natury rzeczy dłuższego czasu. Projektodawcy ustawy o sprzedaży konsumenckiej uznali ją za akt prawny o charakterze przejściowym, a ocenę praktyki stosowania za materiał, który posłuży weryfikacji jej rozwiązań dla potrzeb nowelizacji Kodeksu cywilnego.

W piśmiennictwie prawniczym postawiono tezę⁷, iż prawodawcy europejskiemu przy tworzeniu prawa konsumenckiego przyświeca nie tylko cel ochrony konsumenta, lecz także, a może przede wszystkim, urzeczywistnienie wolnego, możliwie nieskrępowanego obrotu gospodarczego na całym terytorium

³ *M. Skory*, Klauzule abuzywne, s. 39–40.

⁴ *M. Skory*, Klauzule abuzywne, s. 32.

⁵ *E. Łętowska*, Europejskie prawo umów, s. 23.

⁶ *F. Wejman, F. Zoll*, Prawo ochrony konsumenta w okresie zmian, s. 11.

⁷ *Zob. E. Łętowska*, Europejskie prawo umów, s. 13 oraz powołana tam literatura; także: *Zielona Księga* – optymalna wizja Kodeksu cywilnego w RP, s. 94.

Unii. Prawo europejskie kieruje się przy tym zasadą pomocniczości⁸, tzn. stara się uzupełniać, poprawiać oraz niwelować istotne różnice pomiędzy systemami prawnymi państw członkowskich, mając na względzie integrację rynkową.

Dyrektywy podlegają procedurze wdrożenia do porządków prawnych państw członkowskich⁹. Wdrożenie polegać może na wykorzystaniu jednej z dwóch metod: recepcji¹⁰ lub adaptacji. Pierwsza z nich polega na przeniesieniu postanowień dyrektywy do prawa wewnętrznego¹¹, druga – na kompleksowej adaptacji dyrektywy, co oznacza konieczność włączenia jej postanowień do prawa wewnętrznego w sposób zharmonizowany z istniejącymi uregulowaniami.

Przyjmuje się, że recepcja jest sposobem prostszym od adaptacji, gdyż polega na wydaniu nowych „zamkniętych” aktów prawa wewnętrznego, odpowiadających treści dyrektyw. Rola legislatora krajowego ogranicza się najczęściej do zmian redakcyjnych, nawiązujących do wewnętrznego języka prawnego. Wadą omawianej metody jest najczęściej naruszenie spójności systemu prawa, trudności w zakresie zarówno tworzenia prawa (konieczność następczej harmonizacji), jak i stosowania prawa. Redukuje to w sposób istotny efektywność harmonizacji. Praktyka legislacyjna pokazuje jednak na przydatność recepcji jako etapu poprzedzającego proces adaptacji. Wydaje się, że taką właśnie funkcję spełnia ustawa o sprzedaży konsumenckiej jako recepcja dyrektywy 99/44. Okres jej obowiązywania dostarczył obszernego materiału dla dalszych prac ustawodawczych.

Adaptacja polega na włączaniu postanowień i treści dyrektyw europejskich do prawa wewnętrznego w sposób zharmonizowany z jego już istniejącą treścią. W przeciwieństwie do recepcji, adaptacja w znacznie wyższym stopniu gwarantuje zachowanie spójności prawa wewnętrznego. Wadą tej metody jest konieczność prowadzenia prac legislacyjnych na szerszą skalę, uzgadniania wielu instytucji pokrewnych, badania wpływu na już istniejące uregulowania z punktu widzenia niesprzeczności i efektywności. Wymaga więc ona większych nakła-

⁸ Ch. Millon-Delsol, Zasada pomocniczości, s. 8–9.

⁹ W celu opisanego procesu wdrażania prawa europejskiego do prawa wewnętrznego często stosowane są określenia: „implementacja” oraz „transpozycja”. Nie są to pojęcia należące do języka prawnego i charakteryzują się znaczną niedookreślonością. Z reguły uznaje się „implementację” za pojęcie szersze od „transpozycji”. Implementacja obejmuje bowiem nie tylko samo włączenie postanowień dyrektywy do prawa wewnętrznego, lecz także całokształt działań prawnych i faktycznych realizowanych przez organy i instytucje państwowe w celu osiągnięcia celów zamierzonych przez prawodawcę europejskiego. Rezultat implementacji może być natomiast oceniany w kategoriach osiągnięcia *effet utile* – czyli faktycznego efektu implementacji. Więcej na temat obu pojęć: D. Witoń, Implementacja a transpozycja, www.uniaeuropejska.org.

¹⁰ W doktrynie, w odniesieniu do tej metody, spotyka się obrazowe określenie „technika kalki” – zob. np. R. Kańko, Prawo prywatne w Unii Europejskiej, s. 13 i n..

¹¹ H. K. Ostrowski, Transpozycja dyrektywy 99/44/WE, s. 50–58.

dów czasu i pracy. Większe jest także ryzyko błędu, trudniej ustrzec się przed zarzutami nieprawidłowej implementacji i będącymi tego skutkiem zarzutami ze strony nadzorujących implementację władz Unii oraz roszczeń odszkodowawczych zgłaszanych przez uczestników obrotu prawnego¹². Tak implementowane¹³ prawo konsumenckie nie stanowi „swoistych enklaw”, podlega procesowi asymilacji z systemem prawa krajowego, wtapia się w ten system. Wprowadzone nowe instytucje i mechanizmy działania mogą łatwiej podlegać przeniesieniu na inne obszary regulacji, stanowić podstawę do kształtowania się nowych zasad tego prawa. Wyższy poziom zaawansowania techniki „adaptacyjnej” niż „receptyjnej” przy wdrażaniu europejskiego prawa konsumenckiego wiąże się jednak z określonymi utrudnieniami dla prawodawcy.

Na przyjętą w poszczególnych państwach technikę wdrażania dyrektyw wpływ ma także stopień rozwoju ich własnych instytucji prawokonsumenckich w chwili przystąpienia do Unii Europejskiej. Chęć ochrony własnego dobrodziejstwa prawokonsumenckiego może skłaniać poszczególne państwa do stosowania techniki receptyjnej, co wiązać należałoby z traktowaniem europejskiego cywilnego prawa konsumenckiego jako samodzielnej gałęzi prawa o szczególnym obszarze regulacji, komplementarnej względem ich własnych osiągnięć.

Obserwacja polskiego prawa konsumenckiego pozwala na stwierdzenie, że jest ono w większości następstwem zastosowania modelu receptyjnego, ze wszelkimi zarówno pozytywnymi, jak i negatywnymi tego skutkami. Dyrektywy europejskie, odnoszące się do obrotu cywilnoprawnego z udziałem konsumentów, w wielu przypadkach znajdują bezpośrednie odzwierciedlenie w aktach prawa polskiego, a stosowany system definicji legalnych jedynie w ograniczonym zakresie nawiązuje do Kodeksu cywilnego. Dotychczas nie dokonano szerszego włączenia problematyki umów konsumenckich do Kodeksu cywilnego, ograniczając się do uregulowania w tym akcie zagadnień tzw. klauzul niedozwolonych¹⁴ oraz odpowiedzialności za produkt niebezpieczny¹⁵, a także przyjęcia definicji konsumenta¹⁶. Polskie prawo konsumenckie ma zatem charakter rozproszony. Uregulowane jest w licznych ustawach, które powstawały w różnych okresach. Stosowana w nich terminologia nie zawsze jest spójna, co utrudnia jego stosowanie.

¹² Orzecznictwo ETS jest bardziej rygorystyczne; E. Łętowska wskazuje orzeczenia ETS zapadłe w związku z implementacją dyrektyw 85/374 (o odpowiedzialności za wadliwe produkty) oraz 93/13 (o klauzulach abuzywnych), zob. E. Łętowska, *Europejskie prawo umów*, s. 13.

¹³ Określenie „implementacja” będzie stosowane dalej jako synonim „wdrożenia”.

¹⁴ Art. 385–385⁴ KC.

¹⁵ Art. 449¹–449¹¹ KC.

¹⁶ Art. 22¹ KC.

Wychodząc z założenia, że konsumentowi należy zapewnić „wysoki poziom ochrony”¹⁷, prawodawca europejski stosuje środki prawne, o których mowa w art. 114 TFUE¹⁸, wyraźnie przy tym podkreślając, iż są to środki przyjmowane w celu ustanowienia i funkcjonowania rynku wewnętrznego. Jak była o tym mowa, dyrektywy konsumenckie mają na celu harmonizację minimalną systemów prawnych państw członkowskich. Oznacza to tylko jednokierunkowe oddziaływanie na prawo wewnętrzne. Nie jest bowiem zabronione, co do zasady, tworzenie w ramach prawa poszczególnych państw wyższych standardów ochrony.

Skutkiem dwoistości rozwoju w postaci łączenia kwestii swobód rynkowych i polityki ochrony konsumenta jest to, że europejskie prawo konsumenckie nie stanowi jak dotąd spójnego i kompleksowego systemu ochrony konsumenta, gotowego do zastosowania w państwach członkowskich. Charakteryzuje je przede wszystkim główny cel, ma ono służyć unifikacji systemów prawnych państw członkowskich UE (i realizacji idei wolnego handlu), oraz charakter normatywny (harmonizacja minimalna). Prawodawca europejski koncentruje się na umowach z udziałem konsumentów lub pewnych stosunkach związanych z takimi umowami, dążąc do stworzenia swobodnego prawa umów konsumenckich. Niekiedy dążenie do osiągnięcia obu celów łącznie okazuje się w praktyce trudne do pogodzenia.

Z punktu widzenia przedmiotu niniejszego opracowania podstawowe znaczenie przypisać należy dyrektywie o sprzedaży konsumenckiej (dyrektywa 99/44) i dyrektywie o prawach konsumenckich (dyrektywa 2011/83).

W tym kontekście warto wskazać zwłaszcza na znaczenie kolejnych projektów dyrektywy o prawach konsumenckich, a także na jej tekst finalny¹⁹. Zgodnie z wnioskiem legislacyjnym Komisji Europejskiej z 8.10.2008 r.²⁰, obejmującym wstępny projekt dyrektywy o prawach konsumenckich, przedmiotem regulacji tego aktu miały się stać zagadnienia umów zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa, niedozwolonych warunków umów, umów zawieranych na odległość, a także sprzedaży konsumenckiej oraz związanych z nią gwarancji. W założeniu akt ten miał się zatem odnosić odpowiednio do dyrektyw 85/577/EWG, 93/13/EWG, 97/7/WE oraz 99/44, zastępując je w całości²¹. Cel ten jednak nie został osiągnięty, gdyż w ramach kolejnych posiedzeń Rady Europejskiej oraz Parlamentu Europejskiego pierwotne założenia zostały znacznie okrojo-

¹⁷ Art. 169 TFUE (dawniej art. 153 TWE).

¹⁸ Dawniej art. 95 TWE.

¹⁹ Dyrektywa 2011/83.

²⁰ COM 2008/0614.

²¹ COM 2008/0614.

ne²². W rezultacie, uchwalona 25.10.2011 r. dyrektywa o prawach konsumenckich (dyrektywa 2011/83) zastępuje jedynie dwie dotychczasowe dyrektywy – o umowach zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa i o umowach zawieranych na odległość. Natomiast w odniesieniu do dyrektyw o sprzedaży konsumenckiej i o klauzulach abuzywnych dyrektywa ta obejmuje jedynie ich nowelizację.

Podkreślić należy, że znaczenie dyrektywy o prawach konsumenckich (szczególnie w jej pierwotnie zaproponowanej postaci²³) nie ogranicza się jednak do kwestii legislacyjnej. Dyrektywę tę niewątpliwie można uznać za wyraz pewnych tendencji doktrynalnych, zorientowanych na integrację europejskiego prawa konsumenckiego, co najmniej zaś prawa umów konsumenckich. Sam proces integracyjny, z racji uwarunkowań politycznych, nie zakończył się wprawdzie sukcesem, niemniej jednak fakt jego wystąpienia ma określone, istotne znaczenie z punktu widzenia nauki prawa.

Dyrektywa 2011/83 w pierwszym rzędzie nowelizuje uregulowania objęte dyrektywą 99/44, w części jednak zawiera także uregulowania nowe²⁴. Co do zasady, jest to regulacja oparta również na koncepcji harmonizacji minimalnej. Konsument nie może być pozbawiony w przepisach ją wdrażających uprawnień przyznanych w dyrektywie. Wszelkie ograniczenia tych uprawnień są niewiążące dla konsumenta. W tych natomiast przypadkach, w których dyrektywa nie przewiduje możliwości odstępstw od jej postanowień, harmonizacja ma charakter maksymalny. Do decyzji ustawodawcy pozostawiono rozstrzygnięcie w odniesieniu do zakresu zmian prawa krajowego, z zastrzeżeniem że w stosunkach konsumenckich objętych regulacją dyrektywy jej przepisy mają charakter imperatywny.

Podstawowe znaczenie mają postanowienia dyrektywy wprowadzające nowe pojęcia, rozszerzające zakres pojęć lub regulacji dotychczas stosowanych. Dyrektywa wprowadza nowe pojęcie konsumenta (art. 2 pkt 1), uzupełniając je o rzemiosło jako rodzaj działalności, w związku z którą dana osoba nie może działać, aby być konsumentem. W odniesieniu do przypadków tzw. czynności o podwójnym celu (zawartych częściowo w celu pozostającym w związku z działalnością gospodarczą, a częściowo niepozostającym w takim związku – motyw 17 dyrektywy 2011/83) przyjęto, że jeżeli cel handlowy jest ograniczony w taki sposób, iż nie jest dominującym w całym kontekście umowy, to taka osoba (fizyczna) może zostać uznana za konsumenta w rozumieniu dyrektywy 2011/83.

²² Por. informacje nt. przebiegu debaty na: [http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2008/0196\(COD\)#keyEvents](http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2008/0196(COD)#keyEvents).

²³ Więcej o przebiegu prac nad projektem dyrektywy 2011/83, zob. np. J. Pisuliński, w: System PrPryw, t. 7, 2011, s. 167 i n.

²⁴ Por. M. Pecyna, Sprzedaż konsumencka, s. 149.

Dyrektywa 2011/83 wprowadza ponadto nową definicję umowy sprzedaży: zgodnie z art. 2 pkt 5 umową sprzedaży jest umowa, na podstawie której przedsiębiorca przenosi lub zobowiązuje się do przeniesienia własności dóbr (towaru) na konsumenta, a konsument za to płaci lub zobowiązuje się do zapłaty, w tym umowa, której przedmiotem jest zarówno towar, jak i usługa. Natomiast zdefiniowana w dyrektywie umowa o świadczenie usług to umowa (art. 2 pkt 6) inna niż umowa sprzedaży, na podstawie której przedsiębiorca świadczy lub zobowiązuje się do świadczenia usługi na rzecz konsumenta, a konsument za to płaci lub zobowiązuje się do zapłaty.

Dyrektywa 2011/83 rozszerza zakres dóbr, do których ma zastosowanie, o „treść cyfrową” (dane, które zostały stworzone i dostarczone w postaci cyfrowej, takie jak programy komputerowe, aplikacje, gry, muzyka, wideo lub teksty, niezależnie od tego, czy są dostępne przez ich ściągnięcie z nośnika trwałego lub z innego środka), która jest oraz która nie jest zapisana na nośniku trwałym (w takim przypadku jest towarem w rozumieniu omawianej dyrektywy)²⁵. Umowy o dostarczenie treści cyfrowej są objęte zakresem dyrektywy 2011/83.

Ważne znaczenie dla umów sprzedaży konsumenckiej ma regulacja dotycząca obowiązków informacyjnych względem konsumenta²⁶. Zanim konsument zostanie związany umową, przedsiębiorca powinien mu udzielić – w jasny i zrozumiały sposób – w szczególności informacji dotyczących głównych cech towaru lub usługi w zakresie odpowiednim dla środka, za pomocą którego informacja jest udzielana, oraz towaru lub usługi, danych identyfikujących przedsiębiorcę, pełnej ceny towaru lub usługi uwzględniającej podatki lub przynajmniej sposobu określenia ceny, jeżeli nie może być ona ustalona wcześniej, dodatkowych kosztów przewozu, dostawy lub przesyłki pocztowej, sposobu i terminu płatności, dostawy, wykonania zobowiązania, terminu, w którym przedsiębiorca zobowiązuje się do wydania towaru lub świadczenia usługi oraz procedury reklamacyjnej, informację o gwarancji handlowej, terminu trwania umowy, funkcjonalności towaru. Zakres obowiązku informacyjnego może zostać poszerzony w aktach implementujących dyrektywę.

Wskazać można także na podejmowane przez Komisję Europejską inne próby pogłębienia procesów integracyjnych w Unii Europejskiej i rozwoju wspólnego prawa prywatnego²⁷. Praktycznym przejawem tej koncepcji jest opub-

²⁵ Tak przekonująco *M. Pecyna*, Sprzedaż konsumencka, s. 151 i n.

²⁶ *M. Pecyna*, Sprzedaż konsumencka, s. 152.

²⁷ Por. *A. Brzozowski*, w: System PrPryw, t. 5, 2013, s. 446 i n. Zob. też *K. Osajda*, Perspektywy europejskiego prawa umów. Szczególnie interesujący z punktu widzenia perspektyw harmonizacji unijnego prawa prywatnego jest wywiad, jakiego udzielił *Ch. V. Bar*; i opisane w nim tendencje związane z oceną perspektyw opracowania europejskiego kodeksu cywilnego (*W. Dajczak*, Wywiad z *Christianem von Barem*, s. 3 i n.).

likowany przez Komisję Europejską w dniu 11.10.2011 r. projekt Wspólnego Europejskiego Prawa Sprzedaży (*Common European Sales Law*, CESL)²⁸. Projekt²⁹ został stworzony na podstawie opinii zgromadzonych po opublikowaniu Zielonej Księgi w sprawie postępów prac nad europejskim prawem umów³⁰. Postanowienia CESL nawiązują też do propozycji zawartych w projekcie Wspólnego Systemu Odniesienia (*Draft Common Frame of Reference*, DCFR)³¹.

Publikując Projekt Wspólnego Europejskiego Prawa Sprzedaży, Komisja Europejska wskazała na przeszkody w rozwoju unijnego wspólnego rynku. Różnice w systemach prawnych państw członkowskich powstrzymują od angażowania się w handel transgraniczny. Jedną z głównych przyczyn tego stanu rzeczy jest nieznanomość pozostałych obowiązujących w Unii Europejskiej systemów prawnych. Dostosowanie treści umów do różnych reżimów kontraktowych jest skomplikowane (co pokazuje praktyka harmonizowania prawa umów za pomocą dyrektyw) i generuje wysokie koszty dodatkowe, w tym koszty związane z dostosowaniem umów do bezwzględnie obowiązujących norm prawa konsumenckiego.

Problemem jest nieznanomość obcych systemów prawnych przez konsumentów. Konsumenti nie są pewni swoich praw w przypadku zawierania umów transgranicznych. Przykładem jest brak informacji o możliwości usunięcia wady, w przypadku gdy towar zakupiony na terenie innego państwa członkowskiego jest niezgodny z umową. Wielu konsumentów rezygnuje z tego powodu z zawierania umów, dla których prawem właściwym może być prawo innego państwa członkowskiego. Istotne znaczenie mają także występujące w praktyce problemy związanych z transakcjami zawieranymi przez internet. Konsumenti często spotykają się z odmową zawarcia umowy sprzedaży przez internet, gdy sprzedawcą jest przedsiębiorca mający siedzibę w innym państwie członkowskim, z uwagi na różnice w systemach prawnych.

²⁸ Proposal for a Regulation of the European Parliament and the Council on a Common European Sales Law (CESL), <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0635:FIN:EN:PDF>, 30.7.20012.

²⁹ Projekt składa się z trzech głównych części: Rozporządzenia, Aneksu I zawierającego przepisy materialne oraz Aneksu II zawierającego wzór Zawiadomienia Informacyjnego (ang. *Standard Information Notice*).

³⁰ Zielona Księga Komisji Europejskiej z 1.7.2010 w sprawie postępów w zakresie ustanowienia europejskiego prawa umów dla konsumentów i przedsiębiorstw, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0348:FIN:PL:PDF>. Publikując Zieloną księgę, Komisja Europejska uruchomiła szeroką dyskusję nad możliwościami prawnymi i politycznymi w objętym nią zakresie. Odpowiedzi dotyczące zagadnień wskazanych w Zielonej Księdze: http://ec.europa.eu/justice/index_en.htm, 30.7.2012.

³¹ Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR), Outline Edition. Study Group on a European Civil Code, Research Group on EC Private Law (Acquis Group), München 2009.

Komisja wskazuje główne założenia projektu CESL. Zgodnie z nimi, przedsiębiorcy powinni mieć możliwość zastosowania Wspólnego Europejskiego Prawa Sprzedaży we wszystkich transgranicznych umowach sprzedaży na obszarze Unii Europejskiej, pod warunkiem uzyskania zgody drugiej strony kontraktu. W odniesieniu do umów konsumenckich, przedsiębiorcy nie mieliby obowiązku zapoznawać się z bezwzględnie obowiązującymi normami ochrony konsumentów – CESL zawierałoby bowiem odrębne przepisy zapewniające wysoki poziom tej ochrony na obszarze UE.

Projekt zawiera innowacyjne rozwiązania w odniesieniu do mechanizmu zastosowania CESL. *Common European Sales Law* ma stworzyć w systemie każdego z państw członkowskich drugi, równoległy reżim umowy sprzedaży³². Byłby on integralną częścią systemów prawa prywatnego państw członkowskich. Wspólne Europejskie Prawo Sprzedaży mogłoby mieć zastosowanie jedynie w przypadku zgody stron na wybór CESL, jako prawa właściwego dla transgranicznej umowy sprzedaży. *Common European Sales Law* reguluje odrębnie procedurę wyboru prawa dla umów konsumenckich oraz umów w obrocie profesjonalnym.

Jak wynika z przedstawionych wyżej uwag, problematyka umów konsumenckich nie stała się dotychczas przedmiotem kompleksowej regulacji w prawie europejskim. Odwoływanie się do europejskiego prawa konsumenckiego nie zawsze jest przydatne dla interpretacji uregulowań prawa polskiego, gdyż prawo europejskie, w szczególności dyrektywy, obejmuje uregulowania nie całkiem zharmonizowane, jeżeli wręcz nie sprzeczne ze sobą. Niektóre postanowienia dyrektyw posługują się niekiedy sformułowaniami zaczerpniętymi z języka ekonomii, a nie języka prawnego. Natomiast polskie prawo konsumenckie pozostaje w przeważającym zakresie „na etapie” prostej recepcji. W istocie rzeczy, są to nadal uregulowania wywodzone z dyrektyw europejskich i przez to powielające model rozproszonej, „wyspowej” regulacji problematyki konsumenckiej.

Niemniej jednak, w ramach prawodawstwa europejskiego, można dopatrzeć się pewnych procesów zmierzających do co najmniej zintegrowania różnych rodzajów umów zawieranych z konsumentami w ramach jednolitego aktu prawnego.

³² Zob. np. J. Pisuliński, w: System PrPryw, t. 7, 2011, s. 171 i n.